

Савіцький А.В.

кандидат економічних наук,
доцент кафедри соціально-гуманітарної
та загальноекономічної підготовки,
Хмельницький кооперативний торговельно-економічний інститут

Savitskyi Andrii

Khmelnytskyi Cooperative Trade and Economic Institute

АКТИВІЗАЦІЯ ЕКСПОРТНОЇ СПРЯМОВАНОСТІ ПІДПРИЄМСТВА ЗА УМОВ ТРАНСФОРМАЦІЙНИХ ЗМІН ІНТЕГРАЦІЙНИХ ПРОЦЕСІВ ТА ЇХ ВПЛИВУ НА ПІДВИЩЕННЯ ПРИБУТКОВОСТІ

У статті наведено актуалізацію питань активізації експортної спрямованості підприємства за умов розвитку ринкових відносин, інтеграційних процесів та трансформаційних змін економіки. Виділено значення зовнішньоекономічної діяльності та інтенсифікації експортних операцій у підвищенні прибутковості підприємства. Наведено перешкоди та позитивні аспекти подолання технічних бар'єрів в торгівлі між Україною та ЄС як одного з інструментів трансформаційних змін на вітчизняному ринку. Згруповано критерії активізації експортної спрямованості вітчизняних підприємств в рамках посилення технічного регулювання за правилами ЄС та основних тенденцій інтеграції. Окремо виділено значення представлених критеріїв формування структури прибутковості підприємства, а також обґрунтовано значення таких інноваційних інструментів моніторингу зовнішнього ринку, як Європейське інноваційне табло, Іннобарометр.

Ключові слова: експортна спрямованість, інтеграційні процеси, критерії, вимоги, підвищення прибутковості.

Постановка проблеми. Сьогодні, за умов динамічного розвитку ринкових відносин, співробітництва України із СОТ та формування структури зовнішньої торгівлі в рамках Зони вільної торгівлі «плюс» (ЗВТ+), вітчизняним промисловим підприємствам важливо досліджувати всі питання ринкових трансформацій та інституційних перетворень, що викликані інтеграційними процесами. Не винятком і те, що задля підвищення прибутковості вітчизняний виробник повинен враховувати низку вимог та критеріїв зовнішнього середовища, які дадуть змогу скоординувати їх виробничі програми так, щоб активізувати експортну спрямованість та досягти додатних фінансових результатів.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Питання впливу здійснення зовнішньоторговельної діяльності за умов ЗВТ+, розвитку інтеграційних процесів та підвищення прибутковості вітчизняних суб'єктів господарювання досліджені в роботах таких вчених, економістів та дослідників, як Т.П. Богдан, Г.В. Дугінець, Л.М. Іванов, О.І. Маслак, С.Н. Писарюк, С.В. Козьяков, Г.Б. Тігаренко, Л.М. Федулова, Р.І. Ванічкова. Проте невирішеними частинами загальної проблеми залишаються визначення й групування загальних критеріїв та вимог до активізації експортної спрямованості підприємства, а також характеристика їх впливу на прибутковості підприємства.

Формулювання цілей статті. Метою статті є обґрунтування критеріїв та вимог до активізації ек-

спортної спрямованості підприємства щодо впливу інтеграційних процесів до ЄС та їх значення у підвищенні прибутковості.

Виклад основного матеріалу. Якщо звернути увагу на особливості формування сучасної структури прибутковості підприємства за умов розвитку ринкових відносин та посилення інтеграційних процесів, то слід відзначити, що для керівника суб'єкта ЗЕД вже недостатньо орієнтуватись лише на окремі складові сформованої ним експортної стратегії розвитку. Перш за все це пов'язане з тим, що разом з різноекторністю експортних операцій надаються інші варіативні можливості акумуляції фінансових коштів та їх трансформування в прибуток. З огляду на це кожна варіативна можливість залучення фінансових ресурсів може по-різному проявлятися у процесі визначення складових та елементів структури прибутковості експортно орієнтованого підприємства як за рівнем, так і за функціональним характером її формування.

З огляду на це важливим інструментом, який доцільно використати для характеристики сучасних тенденцій ЗЕД та формування структури прибутковості підприємства, є групування критеріїв та вимог до активізації експортної спрямованості за окремими рівнями її функціонування. О.І. Маслак, М.В. Маслак та О.О. Безручко у своїх дослідженнях виділяють окремі рівні сприятливості критеріїв стабілізуючого та вирівнювального розвитку у вищевказаних питаннях:

- високий рівень, якому відповідає розвиваючий функціональний характер;
- достатній рівень, якому відповідає стабілізуючий функціональний характер;
- задовільний рівень, якому відповідає адаптивний функціональний характер [4, с. 179].

На думку автора, високим рівнем сприятливості у формуванні структури прибутковості підприємства повинні характеризуватися ті критерії, які пов'язані з економічними умовами активізації експортної діяльності, достатнім та задовільними – законодавчими та інституційними. Насамперед це пов'язане з тим, що отримання прибутку підприємства та підвищення прибутковості здебільшого залежать від продуманого та прорахованого бізнес-плану, кошторису витрат, організації та результативності управлінських процесів згідно з тими можливостями та ресурсами, якими володіє сам суб'єкт господарювання.

Отже, задля виділення впливу окремих груп критеріїв активізації експортної орієнтованості на формування структури прибутковості вітчизняного виробника слід зосередити увагу на тому, що ЗВТ+ практично повністю лібералізує торгівлю між Україною та ЄС, окрім деяких товарів, для яких надається термін від трьох до семи років. Як зазначає Європейська Комісія, Україна та ЄС повинні скасувати 99,1% мит. Відповідно, такий відносний рівень інтегрованості України до структур ринку ЄС передбачає необхідність становлення належної регуляторної політики, оскільки після зниження ставок мит єдиною перешкодою активізації експортних операцій вітчизняних підприємств складуть нетарифні бар'єри [2, с. 6–11; 5, с. 11].

Сьогодні для вирішення окресленої проблематики в діяльності суб'єкта ЗЕД важливою має стати співпраця з ДП «Український науково-дослідний і навчальний центр проблем стандартизації, сертифікації та якості», на яке, згідно із Законом України про стандартизацію, покладено функцію здійснення регуляторної політики. Як незалежний неурядовий національний орган з питань стандартизації зазначена організація вже отримала підтвердження свого членства в Міжнародній організації зі стандартизації (ISO) [5, с. 11; 6; 9; 7] та актуалізує безліч питань розвитку зовнішньої торгівлі й формування структури прибутковості окремого підприємства. Зокрема, це стосується тих перешкод, які є вирішальними в продукуванні продукції за міжнародними вимогами та нормами виробництва ЄС, стимулюванні вітчизняного експорту:

- застарілість технологій, недостатній рівень кадрів для підвищення якості продукції;
- використання короткострокових вкладів, що послаблюють можливості розширення ринків збуту та створюють труднощі у визначенні найбільш перспективних;
- наявність значних процедурних перепон для виходу підприємств на ринок ЄС та здійснення експортних операцій;
- нестача фінансових ресурсів для модернізації технічних та регуляторних норм, стандартів та вимог до оцінювання відповідності [1, с. 9–10, 21; 5, с. 14–16].

Позитивними тенденціями подолання технічних бар'єрів в торгівлі між Україною та ЄС, які визначають подальші критеріальні вимоги до посилення вітчизняного експорту та підвищення прибутку підприємств, є:

- поглиблення інтеграційних процесів у структурі ринку ЄС та зміцнення конкурентних позицій на основі визнання системи технічного регулювання України на європейському рівні;
- зосередження більшої уваги національного законодавства на технічних бар'єрах у торгівлі в режимі імпорту та окремих вимог до оцінювання відповідальності в розрізі життєвого циклу продукції;
- здійснення ЗЕД підприємств згідно з директивою «Нового підходу» ЄС щодо гармонізації технічних регламентів;
- формування структури системи технічного регулювання в Україні за вимогами ЄС [3, с. 15–26; 10].

Згідно з табл. 1 наведені критерії та вимоги до активізації експортної спрямованості вітчизняних підприємств в рамках посилення технічного регулювання за правилами ЄС визначають його системну модель, яка у загальній структурі прибутковості безпосередньо стосується відповідності виробничого процесу сучасним європейським вимогам якості та нормам покрокового продукування. Важливим є те, що зазначені критерії та вимоги можуть бути об'єднані в цілісну та взаємозалежну систему, яка базується на такому логічному та послідовному зв'язку, як «виробник – державні органи та інституції – приватний сектор – ринок – споживач». На думку автора, слід вважати, що становлення зазначеної моделі технічного регулювання не тільки дасть змогу працювати щодо активізації експорту за чіткими умовами, але й сприятиме спрощенню невизначених питань регулювання вимог до виробництва продукції європейської якості. Перш за все це пришвидшить обіг безпечної продукції на ринку ЄС, дасть змогу зміцнити конкурентні позиції, обмежить державне втручання у вибір сегментів збуту, постачання ресурсів та здійснення обсягів продажів. В результаті експортно орієнтоване підприємство буде повністю усвідомлювати виявлені структурні можливості внутрішнього та зовнішнього середовищ, забезпечувати умови отримання прибутку та підвищення прибутковості.

У табл. 1 наведено критерії та вимоги до активізації експортної спрямованості вітчизняних підприємств в рамках посилення технічного регулювання за правилами ЄС.

Згідно з табл. 1 слід додати, що достатній та високий рівні сприятливості критеріїв стабілізуючого та вирівнювального розвитку у вищенаведених питаннях стосуються технологічних процесів виробництва, модернізації, впровадження НТП та підписання довгострокових контрактів.

Дієвий інструментарій таких процесів мають скласти директива «Нового підходу» та стандарти ЄС, технічна документація, акредитація органів з оцінювання відповідності, маркування продукції знаком європейської якості [3, с. 21].

Критерії та вимоги до активізації експортної спрямованості вітчизняних підприємств в рамках посилення технічного регулювання за правилами ЄС*

Група/ підгрупа**	Критерій	Вимоги до активізації експортної діяльності підприємства	Рівень, характер прояву та місце у формуванні структури прибутковості підприємства	
			Рівень/характер прояву	Функціональний характер
<i>Критерії стабільного розвитку**</i>				
Законодавчі**	Посилення уваги на технічних бар'єрах торгівлі в режимі імпорту	– Обмеження, що вказані в Угоді про технічні бар'єри в торгівлі СОТ; – заборона імпорту певних товарів та отримання дозволу для імпорту.	Задовільний/ розвиваючий	Маркетинговий блок
	Модернізація структури системи технічного регулювання в Україні за вимогами ЄС	Здійснення виробництва продукції за вимогами законодавчо-правових актів України, технічних регламентів та порядку контролю органів ринкового нагляду за відповідністю продукції встановленим вимогам ЄС.	Високий/ адаптивний	Функціональний блок
Інституційні**	Здійснення ЗЕД підприємств згідно з директивою «Нового підходу» ЄС	– Долучення до розроблення стандартів незалежними органами зі стандартизації з мінімальним втручанням держави; – оцінювання відповідності державою та органами приватної форми власності як загалом, так і в розрізі етапів виробництва.	Достатній/ стабілізуючий	Функціональний блок
<i>Критерії вирівнювального розвитку**</i>				
Економічні**	Використання у виробництві продуктів НТП	– Купівля та оренда новітніх технологій задля відповідності вітчизняних норм виробництва європейським**; – досягнення кращих якісних характеристик продукції**.	Високий/ розвиваючий	Інноваційний блок
	Підвищення людського капіталу	– Закордонне стажування та обмін досвідом**; – підвищення кваліфікації шляхом залучення до виробництва незалежного іноземного конструктора**.	Задовільний/ адаптивний	Ресурсний блок
	Підписання довгострокових контрактів	– Пошук альтернативних варіантів збуту продукції на основі зменшення ціни та збільшення обсягів виробництва**; – отримання прибутку від експорту за рахунок економії на масштабах**.	Достатній/ стабілізуючий	Маркетинговий блок
Законодавчі**	Подолання процедурних перепон здійснення експорту	Співпраця підприємств з митними органами, органами міського самоврядування та облдержадміністрацією**.	Задовільний/ адаптивний	Функціональний блок
Інституційні**	Фінансування модернізації технічних та регуляторних норм, стандартів та оцінки відповідності	Власний вклад у державні програми та їх інвестування щодо гармонізації технічних та регуляторних норм, стандартів та процедури оцінювання відповідності згідно зі специфікою роботи підприємства**.	Задовільний/ адаптивний	Функціональний блок

* складено, обгрунтовано автором на основі джерел [1, с. 9–10, 21; 3, с. 15–26; 4, с. 179; 2, с. 11; 5, с. 11; 9; 7; 10]

** запропоновано автором

У процесі дослідження вищевикладеного неодноразово була акцентована увага на внутрішньому середовищі підприємства, що характеризує можливості до продукування продукції в розрізі якісної роботи його основних етапів. Через це наступну групу критеріїв, яку важливо виділити в активізації експортної орієнтованості підприємства та формуванні структури його прибутковості, слід описувати через мікроекономічні процеси та їх ринковий зв'язок. В цьому разі головними проблемами є вихід вітчизняного виробника на зовнішній ринок та результативність продажу на ньому.

На думку Р.І. Ванічкової, сучасні процеси функціонування підприємства та запуску його виробництва є значно ускладненими. Це пояснюється тим, що разом з плануванням, передбаченням кількості ресурсів, сировини та матеріалів, транспортуванням та митними формальностями під час виходу суб'єкта господарювання на зовнішній ринок необхідно розмежовувати вимоги до замовлення та виробництва [14, с. 107].

Отже, базовим орієнтиром, на який покладається сучасний виробник, є ринковий попит. Динаміка ринкового попиту ретельно відстежується в процесі здійс-

снення маркетингових досліджень та сигналізує про необхідність внесення змін в обсяги замовлення ресурсів, вкладу витрат та планування виробництва подальшого періоду.

З огляду на це ринковий взаємозв'язок мікросередовища підприємства та характер його експортної активності слід розглядати щодо роботи над зміцненням конкурентних позицій, вирішення дискусійних

питань з постачальниками, споживачами та інституційними одиницями зовнішнього середовища, які надають послуги для здійснення ЗЕД (банки, страхові компанії, рекламні агентства, консалтингові служби та інформаційні структури) [8, с. 121–122].

Питання технології розгортання етапів виробництва та замовлення необхідних ресурсів досить тісно переплітаються з інфраструктурними змінами підпри-

Таблиця 2

Критеріальні вимоги мікросередовища та ринку до активізації експортної спрямованості вітчизняних підприємств в рамках інтеграції до ЄС*

Група/ підгрупа**	Критерій	Вимоги до активізації експортної діяльності підприємства	Інструментарій та місце представлення у формуванні структури прибутковості	
			Інструментарій	Місце
<i>Критерії стабілізуючого розвитку**</i>				
Критерії мікросередовища	Ефективність замовлення ресурсів	– Відповідність якісних характеристик готових виробів стандартам ЄС; – фіксованість витрат на транспортування, митні формальності та організацію робочого місця; – стабільність постачання та скорочення посередників під час замовлення.	– Стандарти ЄС; – технічна документація; – оцінювання відповідності.	Інноваційний, маркетинговий та ресурсний блоки
	Ефективність розгортання етапів виробництва	Дотримання обмеженості витрат на купівлю ресурсів, сировини та матеріали, їх оброблення та набуття досвіду в технології виробництва продукції на експорт.	Побудова економіко-математичної моделі прогнозування витрат на виробництво експортної продукції**.	Функціональний та ресурсний блоки
Ринкові критерії	Орієнтація на конкурентів	– Завоювання частки ринку шляхом нецінової конкуренції; – горизонтальна інтеграція з партнерами цільового ринку; – підвищення якості продукції власних торгових марок і брендів.	Використання конкурентних переваг у розрізі окремих видів продукції*.	Маркетинговий блок
	Орієнтація на споживачів	– Утворення робочої групи або створення маркетингового відділу**; – підтримка контактів з постійними клієнтами та споживачами**.	– Маркетингові заходи; – покращення сервісу, знижки.	Маркетинговий блок
	Орієнтація на контактні аудиторії	Налагодження вигідних взаємовідносин із банками, страховими компаніями, рекламними агентствами, консалтинговими службами, ЗМІ.	– Програми фінансування та страхування**; – інформація про продукцію**.	Функціональний блок
<i>Критерії вирівнювального розвитку**</i>				
Інноваційні критерії	Використання структурних фондів ЄС для фінансування виробництва	– Позитивна динаміка платоспроможності, ліквідності обігових коштів, кредитоспроможності та окупності фінансових ресурсів у часі**; – наявність відповідного людського капіталу для забезпечення розроблення інноваційних програм**.	Побудова економіко-математичної моделі прогнозування періодів отримання прибутку від експорту**.	Функціональний та ресурсний блоки
	Долучення до проекту INNO-Metrics	– Відкритість статистичної інформації про діяльність підприємства для потенційних партнерів ЄС; – створення проекту моделі залучення інвестицій для представлення її потенційному партнеру з ЄС.	– Європейське інноваційне табло (European Innovation Scoreboard, EIS); – Іннобарометр (Innobarometer).	Функціональний та ресурсний блоки
	Збереження та посилення спеціалізації	– Співробітництво з місцевими виробничими кластерами щодо експорту; – участь фахівців підприємства в проектах науково-дослідних інститутів.	Представлення власних НДКР, що забезпечують конкурентну перевагу підприємству на ринку ЄС**.	Функціональний блок

* складено, обґрунтовано автором на основі джерел [3, с. 21; 8, с. 121–122; 13, с. 23–24; 12, с. 73; 11; 14, с. 107]

** запропоновано автором

емства. Найбільш актуальними змінами, які повинен брати до уваги кожен виробник, а особливо тоді, коли йдеться про розширення експортних ринків збуту та обсягів продажів, є впровадження інноваційних продуктів. Актуальність інновацій як критерія активізації експортної спрямованості та отримання можливостей продукувати більш якісну продукцію за вимогами стандартів ЄС, сприяючи підвищенню прибутковості, полягає в такому.

1) Долучення до використання Структурних фондів ЄС задля розроблення інноваційної політики виробництва експортної продукції та фінансування структурних перетворень на підприємстві.

2) Долучення до проекту INNO-Metrics як визначення джерел та моделей інноваційної активності в економіці та формування експортної стратегії розвитку підприємства за допомогою використання таких двох інструментів:

– Європейське інноваційне табло (European Innovation Scoreboard, EIS), що дає змогу моніторити статистичну інформацію про наявні та результативні інновації на підприємствах країн Європи;

– Іннобарометр (Innobarometer), що дає змогу здійснити пошук інвесторів та потенційних партнерів у країнах – членах ЄС.

3) Збереження спеціалізації вітчизняних експортерів шляхом співробітництва місцевих виробничих кластерів через використання нових інноваційних про-

дуктів та інтелектуального розвитку науково-дослідницьких інститутів [11; 12, с. 73; 13, с. 23–24].

У табл. 2 наведено критеріальні вимоги мікросередовища та ринку до активізації експортної спрямованості підприємства в рамках інтеграції до ЄС.

За результатами досліджень, які представлені в табл. 2, слід виділити те, що під час формування структури прибутковості підприємства на основі активізації його експортної спрямованості необхідно використати низку інструментів щодо здійснення робіт з проектування параметрів продукції, ефективного замовлення ресурсів, оцінювання ринкової ситуації та безпосередньо розгортання окремих етапів виробничого процесу.

Висновки. Таким чином, з набуттям повноправного членства в СОТ та прискоренням інтеграційних процесів в рамках створення ЗВТ+ для вітчизняних виробників відкрились нові можливості щодо використання необхідних інструментів, які дають змогу досліджувати ринок ЄС задля залучення інвестицій, активізації експортної спрямованості та формування довгострокових партнерських зовнішньоторговельних відносин. Важливою у цих питаннях має стати готовність українських промисловців належним чином будувати економіко-математичні моделі ефективного розвитку партнерських відносин щодо здійснення ЗЕД, надання достовірної статистичної інформації про діяльність та платоспроможність підприємства, його кредитну історію та виробничий потенціал.

Список літератури:

1. Богдан Т.П. Зона вільної торгівлі України з ЄС: нові правила, ризики та можливості. *Фінанси України*. 2018. № 10. С. 7–28.
2. Дугінець Г.В., Тронько В.В. Поглиблена та всеохоплююча зона вільної торгівлі (ЗВТ+) між Україною та ЄС: реалії і перспективи. *Економічний часопис XXI ст.* 2015. № 155(11–12). С. 10–13.
3. Іванов Л.М., Янушевич Д.О. Технічні бар'єри у міжнародній торгівлі. *Зовнішня торгівля: економіка, фінанси, право*. 2016. № 2(85). С. 15–31.
4. Маслак О.І., Маслак М.В., Безручко О.О. Фактори розвитку трансферу технологій машинобудівного підприємства. *Актуальні проблеми економіки*. 2016. № 5(179). С. 177–181.
5. Мельник Т.О., Пугачевська К.І. Потенціал ринку ЄС для українських експортерів. *Зовнішня торгівля: економіка, фінанси, право*. 2017. № 2(91). С. 5–19.
6. Офіційний сайт ДП «УкрНДНЦ». URL: <http://uas.org.ua/ua> (дата звернення: 03.03.2019).
7. Офіційний сайт Міжнародної організації зі стандартизації (ISO). URL: <https://www.iso.org/ru/home.html> (дата звернення: 03.03.2019).
8. Писарюк С.Н. Влияние факторов микросреды на эффективность деятельности сетевых предприятий розничной торговли. *Актуальні проблеми економіки*. 2016. № 1(175). С. 119–128.
9. Про засади державної регуляторної політики у сфері господарської діяльності: Закон України № 1160-IV, поточна редакція від 26 листопада 2016 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1160-15> (дата звернення: 03.03.2019).
10. Козьяков С.В. Вимоги до якості та безпеки продукції в ЄС. URL: <http://www.chamber.kr.ua/images/exp-imp/2Vimogi%20do%20jakosti%20ta%20bezpeki%20produkciji%20v%20JeS.pdf> (дата звернення: 04.03.2019).
11. Структурні фонди та Фонд гуртування. URL: https://uk.wikipedia.org/wiki/Структурні_фонди_та_Фонд_гуртування (дата звернення: 02.03.2019).
12. Тітаренко Г.Б. Інституціональні інструменти створення ефективної національної інноваційної системи України. *Науковий вісник Національного університету ДПС України*. 2014. № 1(64). С. 70–76.
13. Fedulova L.M. Innovativeness of the economies of the EU and Ukraine: undertakings to narrow the gap. *Економічний часопис XXI ст.* 2016. № 156(1–2). С. 22–25.
14. Vanickova R.I. Production material requirements in material ordering. *Економічний часопис XXI ст.* 2016. № 156(1–2). С. 105–108.

АКТИВИЗАЦИЯ ЭКСПОРТНОЙ НАПРАВЛЕННОСТИ ПРЕДПРИЯТИЯ В УСЛОВИЯХ ТРАНСФОРМАЦИОННЫХ ИЗМЕНЕНИЙ ИНТЕГРАЦИОННЫХ ПРОЦЕССОВ И ИХ ВЛИЯНИЯ НА ПОВЫШЕНИЕ ПРИБЫЛЬНОСТИ

В статье приведена актуализация вопросов активизации экспортной направленности предприятия в условиях развития рыночных отношений, интеграционных процессов и трансформационных изменений экономики. Выделено значение внешнеэкономической деятельности и интенсификации экспортных операций в повышении прибыльности предприятия. Приведены препятствия и положительные аспекты преодоления технических барьеров в торговле между Украиной и ЕС как одного из инструментов трансформационных изменений на отечественном рынке. Сгруппированы критерии активизации экспортной направленности отечественных предприятий в рамках усиления технического регулирования по правилам ЕС и основных тенденций интеграции. Отдельно выделено значение представленных критериев формирования структуры прибыльности предприятия, а также обосновано значение таких инновационных инструментов мониторинга внешнего рынка, как Европейское инновационное табло, Иннобарометр.

Ключевые слова: экспортная направленность, интеграционные процессы, критерии, требования, повышение прибыльности.

ACTIVATION OF ENTERPRISE'S EXPORT UNDER CONDITIONS OF TRANSFORMATION CHANGES OF INTEGRATION PROCESSES AND ITS INFLUENCE ON PROFITABILITY INCREASE

The article deals with actualization of issues of enterprise's export orientation activity in the conditions of development of market relations, integration processes and transformational changes of economy. It was viewed high, sufficient and satisfactory levels of characterizing the current state of foreign trade tendencies in the activity of an enterprise and its profitability structure making. There emphasized the importance of foreign economic activity and intensification of export operations in increasing the enterprise's profitability. There underlined obstacles and positive aspects of overcoming technical barriers in trade between Ukraine and EU as one of the most necessary instruments of transformational changes on national market. There presented groups of criteria and requirements for activating the national enterprises export orientation in the way of strengthening the technical regulation by the rules of EU and main trends of integration. It proposed the following grouping: the criteria of stable and leveling development that include legislative, economic and institutional subgroups. There explained the necessity of each group and subgroup in the way of presenting the relating requirements in order to reflect the specificity of enterprise's external market entering, modernization of technical regulations by the issues of EU, scientific products usage, human capital growth, long-term contracts signing, export procedures overcoming, resources ordering effectiveness, production stages results, competitors targeting, orientation on consumer and contact audience, EU structural funds accumulating, specialization strengthening. It emphasized the significance of presented criteria and requirements in shaping the profitability structure of industrial enterprise, as well as the importance of such innovative tools for monitoring the external market as: European Innovation Scoreboard, Innobarometer. In order to describe the influence of market and micro level issues on the enterprises export orientation through its role in general profitability structure, in addition, it taken to the consideration the following grouping of criteria: microenvironment criteria, market criteria and innovative criteria.

Key words: export orientation, integration processes, criteria, requirements, increase of profitability.